

نرم نرمک میرسد اینک بهار، خوش به حال روزگار.....
گر نگوبی شیشه می غم را به سنگ هفت رنگش میشود همتا درنگ

دعای واهی علیه منافع دانشگاه

بررسی وجه التزام در قرارداد

کارآمدی بنیادی جهانشمول بشر

آرای هیات عمومی دیوان عدالت اداری

سال پنجم - شماره چهار - زمستان ۱۴۰۳

بهداد

کتابنامه دانشگاه ادبی، اجتماعی و فرهنگی

مدیریت امور حقوقی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران

سال پنجم، شماره چهارم؛ زمستان ۱۴۰۳

صاحب امتیاز: مدیریت امور حقوقی

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران

مدیر مسئول: فرشته خوشخو

سر دبیر: زهرا زمانی

سرپرست هیئت تحریریه: مسعود عبدلی

همکاران این شماره:

محمد اشرفی، حسن خلیفه ای، حسین صفری آق قلعه، رویا تواضع، حمیدرضا اوردی خانی،

صادق رضاپور نیری، عاطفه محمدزاده، سمانه سادات رسولی، روح اله صائمی

تهران، بزرگراه شهید همت، ستاد مرکزی دانشگاه علوم پزشکی ایران، طبقه چهارم، اتاق ۴۱۶، مدیریت امور

حقوقی، تلفن ۸۸۰۵۴۴۱۹

<http://legal.iums.ac.ir>
پست الکترونیک: legalDepartment@iums.ac.ir

دیده هر جا باز می گردد دچار رحمت است

هر چه اندیشی نهان و آشکار رحمت است

عفوم این قدر تفسیر عار رحمت است

چشم نابینا سپید از انتظار رحمت است

شرم آن روی عرفناک آبیاری رحمت است

آنچه عصیان خوانده ای آینه دار رحمت است

کشتی بی دست و پایی ها کنار رحمت است

کردش رنگی که من دارم حصار رحمت است

تا نفس باقی ست هستی در شمار رحمت است

تا کجا خواهد رمید آخر شکار رحمت است

صورت رحمان همان بی اختیار رحمت است

صبح اگر خندید در تجدید کار رحمت است

از چمن تا انجمن جوش بهار رحمت است

خواه ظلمت کن تصور خواه نور آگاه باش

ذره ها در آتش وهم عقوبت پر زنده باد

در بساط آفرینش جز هجوم فضل نیست

ننگ خشکی خندد از کشت امید کس چرا

قدر دان غفلت خود کمر نباشی جرم کیست

کو دماغ آنکه ما از ناخدا منت کشیم

نیست بآک از حادثاتم در پناه بیخودی

سبجه دیگر به ذکر مغفرت در کار نیست

وحشی دشت معاصی را دو روزی سر دهید

نه فلک تا خاک آسوده ست در آغوش عرش

شام اگر گل کرد بیدل پرده دار عیب ماست

(غزلیات بیدل، نشر نگاه، غزل ۴۵۵)

در این شماره می خوانید:

مهم‌ترین هدف قوانین بشری ایجاد فضایی توأم با امنیت و آرامش برای شهروندان و قانون اساسی عالی‌ترین سند حقوقی یک کشور، مرجع و راهنمایی برای تنظیم قوانین دیگر است.

قوانین جاریه بهترین و گویاترین سند شناسایی هر نظام سیاسی و دربردارنده اهداف، آرمان‌ها، اصول و ارزش‌های حاکم بر آن و حرکت به سمت دانشگاه‌های نسل سوم مستلزم نظم و قاعده و قانون است و به‌عنوان میثاق ملی، ضرورت اهتمام به این سند حقوقی در نظام سیاسی و اداری کشورها را نمایان می‌سازد. در این میان کارشناسان حقوقی و وکلا نظام سلامت وظیفه خطیر اجرای صحیح قوانین حوزه بهداشت و درمان را در راستای استقرار عدالت و رعایت حقوق افراد عهده دار می‌باشند که شایسته تقدیر است.

دکتر نادر توکلی

ریاست دانشگاه علوم پزشکی ایران

- ۱ سخن ریاست
- ۲ سرمقاله
- ۳ فرآزی از فرامین امیر مؤمنان علی (ع)
- ۴ دعاوی واهی علیه منافع دانشگاه توسط اشخاص حقیقی و حقوقی علیه یکدیگر
- ۵ وکالت بلاعزل
- ۶ بررسی وجه التزام در قرارداد
- ۸ بررسی حقوقی یک قتل
- ۱۰ تاثیر هوش مصنوعی در حوزه حقوق
- ۱۱ جعل در قانون ایران
- ۱۲ درسی از یک پرونده
- ۱۴ حکایت قضاوت
- ۱۵ مسئولیت بین‌المللی دولت‌ها در قبال حق انسانی برای آب سالم در حقوق بشر
- ۱۶ کارآمدی حقوق بنیادین جهانشمول بشر و چالش‌های عقلانیت در پرتو جهانی شدن
- ۱۷ پیگیری اجرای کامل مفاد تبصره ۴ ماده ۱۶ قانون دیوان عدالت اداری
- ۱۸ جرایم سایبری
- ۲۱ اهم آراء هئیت عمومی دیوان عدالت اداری

به نام خداوند لوح و قلم حقیقت محار و جود عدم

سر مقاله

فرستی دوباره دست داد تا به بهانه انتشار مجدد گاهنامه با خوانندگان گرانمایه به گفتگو بپردازیم، بی شک مقابله با هر پدیده هنجار اجتماعی نیازمند وجود ابزارهای لازم قانونی برای پیشگیری و مبارزه با آن است که بدون وجود قوانین جامع و عام الشمول نمی توان با ناهنجاری های اجتماعی مبارزه کرد و لذا بهبود و پیشرفت روزافزون دانش حقوقی و ضرورت ارائه نتایج برای علاقمندان امری اجتناب ناپذیر است. که در تولید علم نقش و سهم به سزایی دارند. از این رو برای تداوم و گسترش توان و ظرفیت ارائه این خدمت و تعمیق و ارتقاء، سطح این مشارکت از هیچ کوششی دریغ نورزیده که اکنون توفیق انتشار این گاهنامه را پیدا کرده ایم؛ خداوند بزرگ را سپاسگزارم همانطوریکه در شماره های پیشین آمد، همه تلاش ما در جهت تحقق سیاست ها در راستای تخصصی تر شدن گاهنامه بوده و به همین منظور این شماره ویژه و تخصصی چاپ و منتشر شود، و تقدیم خوانندگان عزیز می گردد.

فرشته خوشخو

مدیر مسئول و سرپرست مدیریت امور حقوقی دانشگاه

وکالت و قضاوت از دیدگاه امام علی (ع)

حق دفاع و وکیل گرفتن برای متهم امام علی(ع) در تمام قضاوت های خود، دفاع متهمان را می شنید و به آنان حق دفاع می داد، حتی به شریح قاضی فرمان داد که برای حفظ حق مدعی علیه حتی با وجود بینه یا برگرداندن قسم به مدعی قضاوت را مؤکد کند. همچنین به شریح فرمان داد به کسی که مدعی است شهودی دارد که غایب است یا دلیلی دارد که در آینده می تواند ارائه کند، مهلت دهد. به او فرمود: «و اجعل لمن ادعی شهوداً غیباً امداً بینهما فإن احضرهم أخذت له بحقه و إن لم یحضرهم أوجبت علیه القضیه»؛ برای کسی که مدعی است شهود غایبی دارد، مهلتی تعیین کن، اگر آنان را حاضر کرد، حق او را بگیر و اگر آنان را حاضر نکرد، علیه او حکم خواهد شد. در روایت دیگری فرمود: «من وکل وکیلاً حکم علی وکیله و تجوز الوکاله بغير محضر من الخصم»؛ هر کس وکیلی را تعیین کرده، حکم به وکیل او تعلق می گیرد و وکالت بدون حضور خصم، جایز است. درباره وکالت نیز، امام علی(ع) بر امانت داری و حفظ حقوق موکل تأکید فراوان کرده اند. به طور خلاصه، دیدگاه امام علی(ع) نشان می دهد که مناصب قضاوت و وکالت نه تنها از منظر حقوقی، بلکه از نظر اخلاقی و انسانی نیز نیازمند امانت، عدالت و صداقت است تا به تأمین عدالت و حفظ حقوق در جوامع کمک کنند.

زهرا زمانی - کارشناس ارشد فقه و حقوق جزاء

وکالت بلاعزل

گردآوری: مسعود عبدلی ولی کندی - کارشناس ارشد حقوق خصوصی

دعاوی واهی علیه منافع دانشگاه توسط اشخاص حقیقی و حقوقی علیه یکدیگر

گردآوری: حمیدرضا اوردی خانی - کارشناس ارشد فقه و مبانی حقوق

یکی از مفاهیم مهم در حقوق وکالت است که به وکیلی اشاره دارد که به موجب آن، موکل نمی‌تواند وکیل را عزل کند. این نوع وکالت معمولاً در موارد خاصی مورد استفاده قرار می‌گیرد و دارای ویژگی‌ها و شرایط خاصی است. در این مستند به بررسی مفهوم وکالت بلاعزل، شرایط لازم برای ایجاد آن، و همچنین مزایا و معایب آن خواهیم پرداخت. مفهوم وکالت بلاعزل وکالت بلاعزل به معنای اعطای اختیارات به وکیل به گونه‌ای است که موکل نمی‌تواند در هر زمان و بدون دلیل موجه، وکیل را عزل کند. این نوع وکالت معمولاً در مواردی مانند قراردادهای تجاری یا امور مالی که نیاز به استمرار و ثبات در نمایندگی وجود دارد، به کار می‌رود. شرایط لازم برای ایجاد وکالت بلاعزل برای اینکه وکالت بلاعزل معتبر باشد، شرایط زیر باید رعایت شود: رضایت موکل: موکل باید به طور صریح و روشن رضایت خود را برای اعطای وکالت بلاعزل اعلام کند. محدودیت زمانی: وکالت بلاعزل معمولاً برای یک دوره مشخص و معین صادر می‌شود. موضوع وکالت: موضوع وکالت باید قانونی و مشروع باشد. عدم وجود عذر قانونی: در صورتی که موکل به دلیل قانونی نتواند وکیل را عزل کند، وکالت بلاعزل معتبر خواهد بود. مزایا و معایب وکالت بلاعزل الف: مزایا ثبات و استمرار: وکالت بلاعزل به وکیل این امکان را می‌دهد که بدون نگرانی از عزل ناگهانی، به امور موکل رسیدگی کند. اعتماد بیشتر: این نوع وکالت می‌تواند به ایجاد اعتماد بیشتر بین موکل و وکیل کمک کند. ب: معایب عدم کنترل موکل: موکل ممکن است در شرایطی احساس کند که کنترل کمتری بر امور خود دارد. خطر سوءاستفاده: در صورت عدم نظارت مناسب، وکیل ممکن است از اختیارات خود سوءاستفاده کند. نتیجه‌گیری وکالت بلاعزل یکی از ابزارهای مهم در حقوق وکالت است که می‌تواند در شرایط خاص بسیار مفید باشد. با این حال، موکلان باید با دقت و آگاهی کامل اقدام به اعطای وکالت بلاعزل کنند تا از بروز مشکلات احتمالی جلوگیری نمایند.

ابتدا جهت تبیین موضوع تعریفی از دعاوی واهی ارائه می‌گردد. دعاوی واهی به دعاوی گفته می‌شود که خواهان هیچ دلیل قانونی و شرعی برای طرح آنها ندارد و صرفاً با نیت سوء اقدام به طرح دعوا می‌کند. دعاوی واهی بخش قابل توجهی از پرونده‌های قضایی را به خود اختصاص می‌دهند و این امر منجر به اطاله دادرسی و تضییع حقوق افراد ذی‌حق می‌شود. طرح و رسیدگی به دعاوی واهی، هزینه‌ها و وقت قابل توجهی را از سیستم قضایی و طرفین دعوا تلف می‌کند. طرح دعاوی واهی، نوعی سوء استفاده از حق دادخواهی است و می‌تواند به تضییع حقوق خواننده دعوا منجر شود. حال یک نمونه از پرونده‌هایی که در خصوص دعاوی واهی در مجموعه دانشگاه علوم پزشکی ایران مطرح گردیده است بیان می‌شود. در سال ۱۳۸۹ طی سفرهای استانی رئیس جمهور وقت قطعه زمینی توسط شهرداری شهرستان قدس در اختیار شبکه بهداشت شهرستان قدس قرار گرفت و با بودجه دولت و دانشگاه اقدام به ساخت یک واحد ساختمان جهت اورژانس ۱۱۵ نمود و در اختیار مرکز اورژانس تهران قرار گرفت. در سال ۱۳۹۲ دو نفر از اشخاص حقیقی در دادگاه حقوقی شهرستان اقدام به طرح دعاوی واهی نمودند که بر اساس همین دعاوی حکم غیابی علیه خواننده دعوا صادر گردید. با توجه به این که مقصود از طرح دعوا تصرف و استیلا بر مال من غیر حق می‌باشد بر اساس همین حکم غیابی اجرائیه علیه متصرف که اورژانس تهران بود صادر گردید. اجرای حکم در صورت تصرف شخص ثالث نسبت به عین محکوم به وفق ماده ۴۴ قانون اجرای احکام مدنی مانع اقدامات اجرائی نیست، مگر این که متصرف مدعی حقی از عین یا منافع آن بوده و دلیلی هم ارائه نماید. در این صورت، داور (مأمور اجرا) یک هفته به او مهلت می‌دهد تا به دادگاه صلاحیت دار مراجعه کند و در صورتی که طرف پانزده روز از تاریخ مهلت مذکور، قرار دادی صادر به تأخیر اجرای حکم به قسمت اجرا ارائه نکرده، عملیات اجرائی ادامه خواهد یافت. پس از خارج شدن ملک از تصرف دانشگاه ابتدا موضوع در سال ۱۳۹۴ از طریق شهرداری شهرستان قدس از طریق مراجع قضایی پیگیری و سپس توسط دانشگاه دادخواست تنظیم گردید. با توجه به اهمیت موضوع و پیگیری‌های بی وقفه مدیریت و کارشناسان حقوقی پس از حدود ۱۰ سال موفق به بازپس گیری ملک مذکور گردید.

بررسی وجه التزام در قرارداد

وجه التزام یکی از مفاهیم مهم در حقوق قراردادهای تجاری و پیمانی، دیده می‌شود. این اصطلاح به معنی مبلغی است که طرفین قرارداد در صورت عدم انجام تعهدات قراردادی یا تأخیر در انجام آن، موظف به پرداخت آن می‌باشند. وجه التزام نه تنها به عنوان یک ضمانت اجرایی عمل می‌کند، بلکه می‌تواند نقش مهمی در حفظ اعتبار و اجرای دقیق مفاد قرارداد ایفا کند. تعریف وجه التزام وجه التزام به مبلغی اطلاق می‌شود که در قراردادهای به‌عنوان جریمه برای تخلف از تعهدات قراردادی تعیین می‌شود. این مبلغ معمولاً پیشاپیش در متن قرارداد مشخص می‌شود و هدف آن تشویق طرفین به اجرای دقیق تعهدات یا جبران خسارت ناشی از عدم انجام تعهدات است. در حقوق ایران وجه التزام موضوع ماده ۲۳۰ قانون مدنی است که بیان داشته چنانچه در ضمن معامله، شرط شده باشد که در صورت تخلف یکی از طرفین از انجام تعهدات، مبلغ معینی به متعهد له پرداخت شود، دادگاه نمی‌تواند او را به بیشتر یا کمتر از آن چیزی که ملزم شده است، محکوم نماید.

ویژگی‌های وجه التزام

۱. اجباری بودن پرداخت: وجه التزام در صورت عدم اجرای تعهد یا تأخیر در آن باید پرداخت شود، مگر آنکه طرفین به توافق جدیدی برسند. ۲. مبلغ مشخص: مبلغ وجه التزام معمولاً به‌صورت دقیق و مشخص در قرارداد قید می‌شود. در صورتی که این مبلغ مشخص نباشد، طرفین قرارداد نمی‌توانند از آن استفاده کنند. این مبلغ باید منطقی باشد و نه به قدری زیاد که به‌عنوان جریمه غیرمنصفانه به نظر آید و نه به قدری کم که اثری در الزام طرفین به انجام تعهدات نداشته باشد. ۳. جبران خسارت: پرداخت وجه التزام ممکن است برای جبران خسارت ناشی از نقض قرارداد یا برای جلوگیری از نقض آن استفاده شود و در صورت تعیین مبلغ نیازی به اثبات خسارت در دادگاه نیست. یعنی طرف متضرر از تخلف نیازی ندارد که اثبات کند چه میزان خسارت دیده است، بلکه مبلغ وجه التزام به‌طور مستقیم طبق قرارداد باید پرداخت شود. تفاوت وجه التزام با خسارت وجه التزام به‌عنوان یک جریمه عدم انجام تعهد تعیین می‌شود و هدف آن تشویق طرف خاطی یا تشویق به اجرای تعهدات است. در حالی که خسارت به‌عنوان جبران ضرر وارد شده به طرف زیان‌دیده به شمار می‌رود. به عبارت دیگر، وجه التزام به‌عنوان پیش‌فرض جبران خسارت عمل می‌کند.

اما ممکن است مبلغ آن بیشتر یا کمتر از خسارت واقعی باشد یا طرف مقابل هیچ خسارتی ندیده باشد. آثار حقوقی وجه التزام. ۱. ضمانت اجرایی: وجه التزام می‌تواند ضمانت اجرایی قرارداد باشد و طرفین را از نقض قرارداد بازدارد و طرفین می‌دانند که در صورت تخلف، موظف به پرداخت مبلغی خواهند شد که این امر می‌تواند موجب تسریع در انجام تعهدات و جلوگیری از نقض قراردادها شود. ۲. اجبار به انجام تعهد: پرداخت وجه التزام می‌تواند به‌عنوان یک انگیزه برای طرفین در جهت انجام تعهدات خود عمل کند. طرف مقابل نیازی به اثبات خسارت در دادگاه ندارد و تنها با اثبات تخلف از تعهدات، می‌تواند وجه التزام را مطالبه کند. ۳. جبران ضرر: در صورت عدم انجام تعهدات، وجه التزام می‌تواند جبران‌کننده بخشی از خسارت‌های ناشی از نقض قرارداد باشد. اگرچه ممکن است این مبلغ کمتر و یا بیشتر از خسارت واقعی باشد، اما به‌عنوان یک پیش‌فرض برای جبران ضرر عمل می‌کند. نتیجه‌گیری وجه التزام ابزار مهمی در قراردادهاست که می‌تواند موجب اطمینان طرفین قرارداد از اجرای تعهدات و جلوگیری از نقض آن شود. تعیین مبلغ و شرایط پرداخت وجه التزام باید با دقت و شفافیت انجام گیرد تا از بروز مشکلات حقوقی جلوگیری شود. وجه التزام یکی از مهم‌ترین ابزارها برای تضمین اجرای قراردادهای و جلوگیری از تخلف از تعهدات است. از طرفی، باید دقت شود که مبلغ وجه التزام منصفانه و متناسب با تعهدات و نوع قرارداد باشد، چرا که در غیر این صورت، ممکن است باعث سوء استفاده برخی از اشخاص قرار گیرد، متأسفانه در رای وحدت رویه رای وحدت رویه شماره ۸۰۵ - ۱۳۹۹/۱۰/۱۶ هیأت عمومی دیوان عالی کشور تعیین وجه التزام قراردادی به منظور جبران خسارت تأخیر در ایفای تعهدات پولی، مشمول اطلاق ماده ۲۳۰ قانون مدنی و عبارت قسمت اخیر ماده ۵۲۲ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی مصوب ۱۳۷۹ است و با عنایت به ماده ۶ قانون اخیرالذکر، مبلغ وجه التزام تعیین شده در قرارداد، حتی اگر بیش از شاخص قیمت‌های اعلامی رسمی (نرخ تورم) باشد، در صورتی که مغایرتی با قوانین و مقررات امری از جمله مقررات پولی نداشته باشد، معتبر و فاقد اشکال قانونی است.

گردآوری: حسین صفری آق قلعہ - کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی

بررسی حقوقی یک قتل

محمد اشرفی - وکیل پایه یک دادگستری

خبر کوتاه و جانکاه بود، و مثل یک شوک پیش بینی نشده تمام جامعه پزشکی رو در بهت و حیرت فرو برد. پزشک یاسوجی به دست برادر بیمارش به قتل رسید و در این اثنا قاتل نه تنها از ارتکاب جرم انجام داده پشیمان نبود بلکه عکس اسلحه و چاقوی خونینی را که به عنوان وسیله ارتکاب به جرم استفاده شده بوده را در شبکه های اجتماعی با مخاطبانش به اشتراک گذاشته و در انشای این امر، مانیفستی هم خطاب به دولت و سیستم قضایی خواند، به این مضمون که چون شما پیگیر خون از دست رفته عزیز ما نبودید، من خودم انتقام برادر را گرفتم. حال دولت برای دستگیری من اقدام کند. بهت خبر و رویداد واقعه به میزانی بود که همدلی بی سابقه ایی از جانب جامعه پزشکی را به همراه داشت، تا جایی که با دستور مستقیم مقامات عالی رتبه قضایی موضوع پیگیری امر تا بازداشت قاتل و اطلاع رسانی آن در سطح وسیع در دستور کار ضابطین قضایی قرار گرفت. از جهتی دیگر وزیر محترم بهداشت نیز در حاشیه جلسه مورخ ۱۴۰۳/۸/۲۳ هیات دولت هنگام صحبت با خبرنگاران اعلام نمودند: (همین سبی که این اتفاق افتاد ما پیگیر شدیم و متأسفانه یکی از همکاران خدم ما که سالهاست در یاسوج کار می‌کرد و از شاهرود به آنجا آمده بود، در یک حادثه تأسف بار به قتل رسید. از طرفی چون در جامعه پزشکی این اتفاق افتاده است می‌توانست اتفاق بدتری هم بیفتد، البته پیگیری‌های قضایی هم در حال انجام است.)

بنابر اعلام وزارت بهداشت، دکتر مسعود داوودی، پزشک متخصص قلب و عروق، ساعت ۲۳ شب ۲۱ آبان ماه، در منطقه رجایی شهر یاسوج، مرکز استان کهگیلویه و بویراحمد، در مسیر منزل خود توسط فردی ناشناس با استفاده از سلاح گرم به قتل رسید. سید وحید موسویان دادستان یاسوج، در فردای روز واقعه در جمع خبرنگاران کهگیلویه و بویراحمد اعلام کرد: اقدامات و دستورات لازم برای شناسایی و دستگیری قاتل توسط بازپرس ویژه پرونده از شب گذشته آغاز شد و سرانجام با تحقیقات پلیسی انجام شده و در یک عملیات تعقیب و گریز، متهم به قتل این پزشک متخصص در منطقه بلهزار یاسوج دستگیر و با تشکیل پرونده قضایی تحویل مقام‌های قضایی شد.

طبق گفته های جناب آقای دکتر هادی یزدانی، از دوستان و همکاران مقتول ، در گفت‌وگو با خبرنگاران ، ماجرا بدین شرح توضیح داده شده است که سه سال پیش، برادر قاتل با علائم درد و ناراحتی قلبی در بیمارستان بستری می‌شود و بلافاصله مورد معاینه پزشک طب اورژانس قرار می‌گیرد. نوار قلب بیمار خبر از سکت قلبی وسیع می‌داد. با مشورت پزشک آنکال قلب آن شب، که دکتر داوودی بود، دارویی به نام «رتپلاز» با خاصیت از بین بردن لخته خونی و بهبود وضعیت، به بیمار داده می‌شود. گفته شده به دلیل تعویض شیفت، وقفه‌ای در تزریق دارو ایجاد می‌شود. حین دریافت دارو، بیمار دچار ارست (ایست قلبی) می‌شود و این واقعه منجر به فوت او می‌شود. حتی با وجود ۴۵ دقیقه تلاش تیم پزشکی برای احیای بیمار، شرایط تغییری نمی‌کند. «یزدانی ادامه می‌دهد: «پس از این ماجرا، انواع و اقسام تهدیدها و توهین‌ها علیه این تیم پزشکی و پرسنل بیمارستان صورت می‌گیرد. با این همه، کمیسیون پزشکی و نهادهای مربوطه این مسئله را حتی با کمترین درصدها، «قصور پزشکی» تشخیص ندادند. اما تهدیدها همچنان ادامه می‌یابند؛ تا اینکه قاتل، که برادر متوفی بود، در شب ۲۱ آبان ماه ۱۴۰۳ دکتر داوودی را به طرز فجیعی به قتل می‌رساند.» او اضافه می‌کند: «قاتل در محتوایی که در صفحه خود به اشتراک گذاشته، می‌گوید "این کار را کردم که پزشکان یاد بگیرند عمل جراحی بیماران را پشت گوش نیندازند و معاینه بیماران را به کارآموزان پزشکی نسپارند". این در صورتی است که مقتول، دکتر داوودی، متخصص قلب و استاد دانشگاه قلب یاسوج بود و اصلاً جراح قلب نبود.»

به گزارش خبرنگار اجتماعی خبرگزاری موج، محمد رئیس‌زاده رئیس نظام پزشکی کشور در مراسم ختم پزشک فقید مسعود داوودی، اظهارداشتند: ((حادثه، حادثه تلخ، سنگین و ناگهانی بود، پس از شنیدن این حادثه از شیراز خود را به یاسوج رساندم. وی با بیان اینکه رفتار این خانواده پس از این حادثه نشانه بزرگ و اصیل بودن آنها است، افزود: در این راستا نامه‌ای به روسای سه قوه نوشتم و این موضوع را پیگیری خواهیم کرد. رئیس سازمان نظام پزشکی عنوان کرد: حادثه تلخی رخ دارد، همسر و فرزند ایشان پس از ۱۴ سال زندگی در یاسوج اکنون با پیکر بی جان همسر به شهر خود باز می‌گردند وی خاطرنشان کرد: برای خود مردم یاسوج نیز این حادثه تلخ بوده و این خانواده مردم یاسوج را از فرد خاطی جدا می‌کند.)) جناب آقای رئیس‌زاده تصریح کرد: ((اما خاطی را نباید رها کرد، امیدواریم در این دوره در دولت چهاردهم، این فضا تغییر پیدا کند و کینه ای که با جامعه پزشکی وجود دارد رفع و برخورد های بازدارنده انجام شود.)) دکتر علی جعفریان جانشین وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نیز در این مراسم، عنوان کرد: ((این حادثه یک جنبه های حقوقی دارد که خانواده دکتر داوودی پیگیری و وزارت بهداشت نیز حمایت خواهد کرد. اما اگر بخواهیم بررسی کنیم حوادث مختلف، مشابه این حادثه است که روزانه رخ می‌دهد و باید از لحاظ فرهنگی بررسی شود.)) دکتر جعفریان عنوان کرد: مروجین فرهنگ اینکه اگر با مشکلی روبرو شویم راه حلش خشونت است آسیب بزرگی به سرمایه اجتماعی بزرگ که درحال خدمت به مردم خدمت هستند وارد می‌کند. این به آن معنی نیست ما همه کارهایمان درست است. اشتباه و خطا وجود دارد. بحث ما این است که پیگیری‌ها باید از راه خود و قانونی صورت گیرد. وی با بیان اینکه من نیز تجربه تهدید و برخورد مستقیم نیز دارم، خاطرنشان کرد: هیچ دستور العملی وجود ندارد که بگوید ما از چه طریق میتوانیم این موارد را پیگیری کنیم.)) جانشین وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تصریح کرد: ((در همه جای دنیا این اتفاق‌ها رخ می‌دهد اما برخورد با آن باید بازدارنده باشد، متأسفیم که باید بگوییم امروز کادر درمان ما در یک فضای ملتهب و نگرانی فعالیت کنند.))

تأثیر هوش مصنوعی در حوزه حقوق

سمانه سادات رسولی - کارشناس حقوق قضایی

هوش مصنوعی در حوزه حقوق به عنوان LEGALTECH شناخته میشود و کاربردهای گسترده ای در این حوزه دارد از جمله کاربردهای رایج هوش مصنوعی در حقوق میتوان به موارد زیر اشاره کرد:

- ۱- پیش بینی نتیجه پرونده ها
- هوش مصنوعی از طریق تحلیل داده ها و پیشینه پرونده ها قادر است به صورت دقیق تری نتیجه یک پرونده را پیش بینی کند این ابزار به وکلا کمک میکند تا راههای بهتری برای مدافعه و پیش برد دفاع موکلانشان پیدا کنند و تصمیم گیری های بهتری انجام دهند.
- ۲- پردازش زبان طبیعی
- هوش مصنوعی به کمک پردازش زبان طبیعی قادر است به طور خودکار اطلاعات حقوقی موجود در متون و قوانین را استخراج و تحلیل کند. این امر به وکلا اجازه می دهد تا به راحتی به اطلاعات مورد نیاز دسترسی پیدا کنند و به مشتریان خود خدمات بهتری ارائه دهند.
- ۳- تحلیل ارتباطات
- هوش مصنوعی میتواند ارتباطات بین کاربران حقوقی را تحلیل کند و اطلاعات مفیدی از جمله تهدیدات و رفتارهای مشکوک را شناسایی کند. این قابلیت به وکلایی که در حوزه کیفری فعالیت می کنند کمک میکند تا بهبودی در امنیت حقوقی به دست آورند و از تهدیدها پیشگیری کنند.
- ۴- ترسیم آینده هوش مصنوعی در وکالت
- هوش مصنوعی در حوزه حقوق همچنان در حال پیشرفت است و آینده ای روشن و روشن تر در انتظار وکلا است با افزایش توانمندی ها و قابلیت های هوش مصنوعی میتوان انتظار داشت که وکلا همچنان با این فناوری همکاری کنند و از آن بهره مند شوند.

جعل در قانون ایران

صادق رضابور نیری - کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم شناسی

جعل اسناد

در قانون ایران، "جعل" به معنای جعل و تقلب در اسناد رسمی یا عادی است. طبق قانون مجازات اسلامی، جعل به ویژه به معنای تغییر در متون اسناد یا مدارک به قصد فریب و ایجاد ضرر برای دیگران می باشد. مجازات جعل طبق ماده ۵۲۳ قانون مجازات اسلامی به این شکل است که:

جعل اسناد رسمی: در صورتی که فردی در اسناد رسمی، نظیر اسناد دولتی، شناسنامه، اسناد ملکی و... تغییر ایجاد کند، به مجازات های سنگین تری همچون حبس طولانی مدت یا حتی اعدام محکوم می شود.

جعل اسناد عادی: این مورد شامل تغییر در اسناد غیررسمی است که مجازات آن معمولاً حبس و یا جریمه نقدی خواهد بود. به طور کلی، جعل یکی از جرائم سنگین در حقوق ایران محسوب می شود و مجازات آن بسته به نوع جعل و میزان ضرر وارده متغیر است. استفاده از سند مجعول و مجازات آن استفاده از سند مجعول در قانون ایران به معنای به کار بردن اسناد تقلبی یا جعلی برای فریب دادن دیگران یا اخذ منافع نامشروع است. قانون ایران این جرم را به طور جداگانه از جعل اسناد بررسی می کند و مجازات های سنگینی برای آن در نظر گرفته شده است. طبق ماده ۵۲۴ قانون مجازات اسلامی، هر فردی که از سند مجعول استفاده کند، به مجازات هایی محکوم می شود که ممکن است شامل حبس، جزای نقدی یا هر دو باشد. در واقع، استفاده از سند مجعول می تواند شامل مواردی مانند ارائه چک یا قرارداد جعلی به منظور اخذ اعتبار، مالکیت، یا هر نوع منفعت مالی باشد. مجازات استفاده از سند مجعول عبارت است از:

- ۱: حبس: بسته به نوع و میزان جرم، فرد ممکن است به حبس از ۱ تا ۳ سال محکوم شود.
 - ۲: جزای نقدی: علاوه بر حبس، ممکن است متهم به پرداخت جزای نقدی نیز محکوم گردد.
 - ۳: مجازات تکمیلی: مانند سلب حقوق اجتماعی یا ممنوعیت از برخی فعالیت های شغلی.
- در صورتی که استفاده از سند مجعول موجب ضرر مالی به فرد یا سازمانی شود، فرد استفاده کننده از سند جعلی ممکن است علاوه بر مجازات کیفری، مجبور به جبران خسارت نیز گردد. فرق جعل با مخدوش نمودن در حقوق ایران، جعل و مخدوش نمودن دو اصطلاح متفاوت هستند که به نوعی از تغییر یا دستکاری اسناد اشاره دارند، اما تفاوت هایی اساسی دارند:

۱. جعل جعل به معنای ایجاد یا تغییر عمدی یک سند به گونه ای است که به نظر برسد واقعی و اصیل باشد، در حالی که این سند در اصل جعلی است. جعل می تواند شامل تغییر در متن سند، امضاء، تاریخ، یا هر جزء دیگری از سند باشد. هدف از جعل فریب دادن دیگران و ایجاد تأثیرات حقوقی نادرست است. مثال: فردی اسناد ملکی را تغییر می دهد یا تاریخ یک قرارداد را جابجا می کند تا نشان دهد که آن سند معتبر و واقعی است.
۲. مخدوش نمودن مخدوش نمودن به معنای ایجاد تغییرات غیرعمدی یا تخریب ظاهری در سند است که موجب از بین رفتن اصالت و قابلیت استناد به آن می شود، بدون اینکه لزوماً هدف فریب دیگران وجود داشته باشد. مخدوش کردن ممکن است از طریق زدگی، پارگی، یا لکه دار کردن سند صورت گیرد. مثال: یک فرد ممکن است به طور تصادفی سندی را پاره کند یا لکه ای روی آن بیفتد که باعث می شود سند قابل استناد نباشد.

تفاوت های اصلی:

هدف: در جعل، هدف فریب و دستکاری اسناد به منظور استفاده از آن برای مقاصد نامشروع است، در حالی که مخدوش کردن عمدتاً به تغییر ظاهری سند بدون قصد تقلب یا فریب مرتبط است.

ماهیت تغییر: جعل معمولاً شامل تغییرات عمدی و اساسی در محتویات یا شکل سند است، در حالی که مخدوش کردن بیشتر به تغییرات ظاهری محدود می شود.

مجازات ها: جعل: طبق قانون مجازات اسلامی، جعل یک جرم سنگین است که می تواند منجر به حبس طولانی یا جزای نقدی شود.

مخدوش کردن: در صورتی که به قصد فریب و تغییر اعتبار سند نباشد، ممکن است تنها مجازات های جزئی مانند جریمه نقدی یا مسئولیت مدنی در پی داشته باشد، مگر اینکه مخدوش کردن به منظور ارتکاب جرم دیگری انجام شود.

درسی از یک پرونده

حسن خلیفه ای - پژوهشگر حقوق سلامت

کلیه مضامین، توجهات و اشخاص در این متن، غیر واقعی و جنبه تمثیلی و آموزشی دارد. هرگونه کپی برداری از متن، با و بدون ذکر منبع، به جهت افزایش دانش حقوقی کادر-درمان، بلا مانع است.

شرح پرونده بیمار، آقای ۴۳ ساله، راننده تاکسی اینترنتی، مقیم و ساکن شهر تهران، دارای سابقه اعتیاد به شیره تریاک (روزانه به میزان دو گرم بصورت خوراکی و محلول در چای ولرم)، بعلت جراحی دیسک کمر، بستری می‌گردد. اخذ رضایت جراحی و برائت نامه برابر مقررات قانونی صورت پذیرفته است. در آزمایشات قبل از عمل، مورد خاصی مشاهده نمی‌گردد. در نوار قلب بعمل آمده، ریتم نامناسب یا تغییراتی دیده نمی‌شود. مشاوره قلب، پیش از جراحی و اکوی قلبی، نرمال و ۶۰٪ گزارش شده است. بیمار سابقه مصرف هیچ نوع دارویی را در شرح حال اولیه ذکر نمی‌کند. اینداکشن بیهوشی با تجویز وریدی ۲ میلی‌گرم میدازولام، ۱۰ میکروگرم سوفتانیل و ۳۰۰ میلی‌گرم تیوپنتال سدیم همراه با ۳۰ میلی‌گرم آتراکوریوم به صورت آهسته انجام می‌گردد. پس از اینداکشن، بیمار به‌طور ناگهانی دچار تنگی نفس، برادیکاردی شدید و ایست قلبی می‌گردد که عملیات احیا قلبی ریوی بصورت پیشرفته شروع و علیرغم تلاش فراوان، بیمار فوت می‌نماید. پس از انتقال جسد به پزشکی قانونی، با توجه به اعتیاد و تجویز داروهای آتراکوریوم و تیوپنتال سدیم به نظر می‌رسد که محتمل‌ترین علت ایست قلبی در حین بیهوشی ناشی از واکنش‌های آلرژیک (آنافیلاکسی) بوده باشد.

واکاوی حقوقی

پرونده عطف به شرح حال اخذ شده، مشاوره های قبل عمل، رعایت نظامات قبل عمل (وفق دستورالعمل مراقبتهای مدیریت شده)، اخذ رضایت و برائت نامه، پیش از اقدام، بایستی به دو نکته مهم توجه نمود:

یکم؛ بروز عوارض *قابل-پیش‌بینی و قابل پیشگیری دوم؛ بروز عوارض *غیرقابل-پیش‌بینی و غیرقابل پیشگیری

کادر درمان، نیک می‌دانند که اساساً در کلیه رفتار طبی و جراحی (منظور اقدامات است)، عقل و منطق به سمت و سویی خواهد رفت که اقداماتی برای بیمار صورت پذیرد که کمترین عارضه و یا بدون عارضه‌ترین روش محسوب گردد و کمتر روشی است که فاقد عارضه و یا بدون عارضه باشد، لیکن وظیفه اخلاقی و فنی درمانگر، ایجاب می‌کند که بهترین تصمیم در روش درمان، همان باشد که عارضه ای کمتر یا بدون عارضه باشد. در شرح مانحن فیه، انتخاب نوع بیهوشی با پزشک متخصص بیهوشی است. لذا باتوجه به شرح حال اخذ شده، انتخاب روش مندرج در شرح برگ بیهوشی، صحیح و قابل دفاع می‌باشد. از سویی، بایستی توجه نمود که آیا بروز عوارض دارویی بیهوشی، مسوولیتی برای پزشک متخصص بیهوشی به بار خواهد آورد یا خیر؟ پاسخ به این سوال مهم، نیازمند مذاقه در دو رکن مهم است؛ اول اینکه، آیا انتخاب دارو برای این فرد با این نوع جراحی و شرح حال ضروری است یا خیر؟ اگر پاسخ مثبت و ضروری باشد، طبیعتاً بروز عارضه غیرقابل پیش بینی و غیرقابل پیشگیری، کاری است، خارج از توان درمانگر و طبیعتاً مسوولیتی در این باب برای درمانگر نمی‌توان متصور شد. اما نکته مهمتر اینکه، اگر استفاده از برخی داروها برای بیمار غیرضروری تلقی گردد و خارج از عرف حرفه ای قلمداد گردند، طبیعتاً مسوولیت این باب، برعهده تجویز کننده خواهد بود. لذا پزشکان، علی‌الخصوص جوانپزشکان، بایستی توجه فراوان به ضرورت یا عدم ضرورت تجویز داروها در مواجهه با هر کپس، به فراخور شرح حال اخذ شده، داشته باشند و از تجویز داروهایی خارج از بسته یا روتین، جدا اجتناب فرمایند. بی شک، تجربیات برخی درمانگران در پلن درمانی، خارج از عرف حرفه ای و منابع علمی، از این دسته موارد خواهد بود و به این دلیل که سالها اساتید و همکاران قدیمی از این روش یا بسته استفاده نموده اند و پاسخ مناسب دریافت داشته اند، ذیلی بر رفتار علمی و فنی محسوب نمی‌گردد و صرفاً یک تجربه غیرقابل استناد در محاکم و مراجع کارشناسی است.

از سوی دیگر، مراجع کارشناسی نیز امکان صحه گذاری بر تجربیات را نداشته و از نگاه قانونگذار، تنها مواردی که می‌توان قابل استناد دانست، منابع علمی معتبر اعم از رفرنس های علمی هر رشته و نظامات اعلامی از مراجع علمی آموزشی باشد. در پایان، ضمن تاکید بر اخذ شرح حال دقیق، قبل از اعمال طبی و جراحی، اخذ رضایت و برائت نامه از بیمار یا اولیای وی، رعایت دستورالعملهای دولتی، انتخاب نوع و روش درمان، ضرورت محسوب و درمانگران بایستی کم خطر ترین، سریعترین، پرسودترین و راحت ترین روش را برای درمان بیمار انتخاب نمایند. بدون شک، در هر انتخاب روشی که منجر به بروز عوارض ناخواسته غیرقابل پیش بینی و غیرقابل پیشگیری گردد، چنانچه درمانگران از اصول فوق پیروی نموده باشند، مسوولیتی برای ایشان اعم از انتظامی (مقررات سازمان پزشکی)، حقوقی (پرداخت خسارات) و کیفری (حبس و دیه)، متصور نخواهد بود. لکن، چنانچه درمانگر در انتخاب روش درمان، متدی را انتخاب نماید که غیرضروری باشد و اساساً عوارض احتمالی در آن، نسبت به سایر روش ها بیشتر باشد، قطعاً دارای مسوولیت خواهد بود.

قاضی زیرک در قضاوت خیانت در امانت طلا میان دو پیر مرد

گردآوری: زهرا زمانی - کارشناس ارشد فقه و حقوق جزا

دو پیرمرد که یکی از آنها قد بلند و قوی هیكل و دیگری قد خمیده، ناتوان و متمکی به عصا، نزد قاضی به کایت از یکدیگر آمدند. ولی گفت: به مقدار ۱۰ قطعه طلا به این شخص قرض دادم تا در وقت امکان به من برگرداند و اکنون توانایی ادا کردن بدهکاریش را دارد ولی تاخیر می اندازد و اینک می گوید گمان می کنم طلب تو را داده ام. حضرت قاضی، از شما تقاضا دارم وی را سوگند بده که آیا بدهکاری خودش را داده است، یا خیر. چنانچه قسم یاد کرد که من دیگر حرفی ندارم. دومی گفت: من اقرار می کنم که ده قطعه طلا از وی قرض نموده ام ولی بدهکاری را ادا کردم و برای قسم یاد کردن، آماده هستم. قاضی: دست راست خود را بلند کن و قسم یاد کن. پیرمرد: یک دست که سهل است، هر دو دست را بلند می کنم. سپس عصایش را به مرد مدعی داد و هر دو دستش را بلند کرد و گفت: به خدا قسم که من قطعات طلا را به این شخص دادم و اگر بار دیگر از من مطالبه کند، از روی فراموشکاری و نا آگاهی است. قاضی به طلبکار گفت: اکنون چه می گویی؟ او در جواب گفت: من می دانم که این شخص قسم دروغ یاد نمی کند، شاید من فراموش کرده باشم، امیدوارم حقیقت آشکار شود. قاضی به آن دو نفر اجازه مرخصی داد، پیرمرد عصای خود را از دیگری گرفت. در این موقع قاضی به فکر فرو رفت و بی درنگ هر دوی آنها را صدا زد. قاضی عصا را گرفت و با کنجکاووی دیواره آن را نگاه کرد و دیواره اش را تراشید، ناگاه دید که ده قطعه طلا در میان عصا جاسازی شده است. به طلبکار گفت: بدهکار وقتی که عصایش را به دست تو داد، حيله کرد که قسم دروغ نخورد ولی من از او زیرک تر بودم.

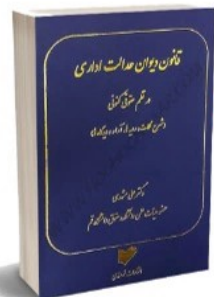

مسئولیت بین المللی دولتها در قبال حق انسانی برای

آب سالم در حقوق بشر

گردآوری: عاطفه محمدزاده - دانشجوی دکتری حقوق بین الملل

در دهه‌های گذشته برای تأمین دسترسی مردم به آب آشامیدنی سالم و بهداشتی پیشرفت چشمگیری به وجود آمده، اما برای تعمیم این خدمات ضروری به مردم فقیر و کسانی که همچنان از آن محرومند، هنوز تلاش فراوانی لازم است. از این رو شناسایی حق برآب آشامیدنی سالم به عنوان یک حق بشری و مسئولیت بین المللی دولتها در قبال حق انسانی برای آب سالم ضرورت دارد. دلایل بسیاری وجود دارد که نشان می دهد حقوق بشر بهترین وسیله برای تضمین مردم در دسترسی به آب آشامیدنی سالم است. اول اینکه وابستگی بشر به آب برای ادامه حیات و داشتن بهداشت را می توان مهم ترین عامل دانست. ضمن اینکه حق برآب آشامیدنی سالم برای اقشار آسیب پذیرتر همچون کودکان و زنان باید بسیار مهم در نظر گرفته شود. در نهایت حقوق بشر موجب ایجاد سازکارهایی برای شناسایی تعهدات دولت ها و نظارت بر اجرای این تعهدات می گردد. حق برآب آشامیدنی سالم که از زمره حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است و در ماده ۱۱ میثاق حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و دیگر اسناد دیگر به آن به صورت غیر مستقیم اشاره شده در قوانین داخلی برخی کشورها به صورت مستقیم مورد اشاره قرار گرفته است و در دیگر اسناد بین المللی همچون کنوانسیون حقوق کودک و کنوانسیون رفع هرگونه تبعیض علیه زنان مورد تأکید بیشتری واقع شده است. نظام مسئولیت بدون خطا در اندیشه پاکسازی آلودگی آبها و برگرداندن وضعیت سابق (حتی الامکان) و جبران زیانهای وارده به اشخاص و دولتها است. وازگان کلیدی: ضرورت آب سالم، اسناد بین المللی، تعهدات دولت ها، سازکارهای نظارت

پیگیری اجرای کامل مفاد تبصره ۴ ماده ۱۶ قانون دیوان عدالت اداری

در راستای شفاف سازی رویه جدید قضایی در قانون جدید دیوان در تبصره ۴ ماده ۱۶، دیوان عدالت اداری طی مکاتباتی با کانون دفاتر خدمات الکترونیک قضایی و معاون پیشگیری از وقوع جرم دادگستری استانها خواستار همکاری شد.

به گزارش روابط عمومی دیوان عدالت اداری؛ مطابق تبصره ۴ ماده ۱۶ قانون دیوان عدالت اداری، در مواردی که اشخاص ذینفع تقاضای انجام امر اداری یا خودداری از انجام آن را از دستگاه‌های اجرایی دارند ابتدا باید تقاضای خود را به دستگاه مربوطه ارائه دهند و آن دستگاه مکلف است ضمن ثبت درخواست و ارائه رسید، حداکثر ظرف مدت سه ماه به صورت کتبی (نقیلاً یا اثباتاً) پاسخ خود را به ذینفع ابلاغ نماید؛ چنانچه با انقضای مهلت مذکور، آن دستگاه از ابلاغ پاسخ مقتضی خودداری نماید، ذینفع می‌تواند با رعایت موعدید مذکور در تبصره ۳ این ماده از زمان انقضای مهلت پاسخ و معاذیر قانونی یا شرعی، در دیوان طرح شکایت کند.

علی‌رغم تکلیف قانونی مقرر در این خصوص و همچنین گذشت زمان قابل توجهی از اجرایی شدن تبصره مذکور و مکاتبات متعدد با دستگاه‌های اجرایی در خصوص تسریع در فرآیند ایجاد بسترهای ضروری جهت عملیاتی سازی این تبصره، کماکان دادخواست‌های متعددی که فاقد مدرک مثبت مراجعه شاکي به اداره مربوطه است در دفاتر خدمات قضایی ثبت و به دیوان عدالت اداری ارسال می‌گردد؛ این رویه نه تنها منجر به افزایش صدور قرار رد شکایت از سوی قضات محترم دیوان عدالت اداری می‌گردد بلکه موجبات اطاله دادرسی و به طبع نارضایتی عمومی را به همراه دارد. لذا در این راستا از سوی معاون قضایی حقوقی، پیشگیری و پژوهش دیوان عدالت اداری مکاتباتی با کانون دفاتر خدمات الکترونیک قضایی و معاونین اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم دادگستری‌های کل استان‌های کشور صورت پذیرفته تا با نظارت و اطلاع رسانی به دفاتر خدمات قضایی الکترونیک و دستگاه‌های اجرایی، مفاد تبصره ۴ ماده ۱۶ قانون دیوان عدالت اداری در ثبت دادخواست رعایت گردد.

گردآوری: زهرا زمانی - کارشناس ارشد فقه و حقوق جزاء

کارآمدی حقوق بنیادین جهانشمول بشر و چالش‌های عقلانیت در پرتو جهانی شدن

رویا تروانجی - دانشجوی دوره دکتری رشته حقوق بین‌الملل

چکیده

در جهان امروز یکی از مهمترین مشخصه‌های نظام بین‌الملل، حمایت جهانی از حقوق بشر است که پایبند بودن و نبودن به آن بر حیثیت و اعتبار دولت‌ها نزد دیگر بازیگران بین‌المللی اثر مستقیم و مهمی دارد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که محدودیت‌های متدولوژیکی می‌تواند بینش نوینی را در حقوق بشر به دست دهد که در مطابقت با معاهدات و اسناد حقوق بشری مفید باشد. البته ماهیت پیچیده حقوق بشر و همکاری دولت‌ها در این راستا نیز بر این موضوعات اهمیت دوچندانی می‌دهد. نظام بین‌المللی حقوق بشر، آرمان‌گرایی نظام حقوق بین‌الملل، بیش از هر حوزه، خود را در حقوق بشر متجلی ساخت. در این مقاله بر آثار جهانی شدن بر مفهوم حقوق بنیادین بشر تمرکز شده و چالش‌ها و فرصت‌های ناشی از آن در جهت تکوین کارآمدی و عقلانیت بنیادین حقوق جهانشمول بشر بررسی و تجزیه و تحلیل شده است. حقوق بنیادین بشر از جمله حقوقی هستند که درمقابل سایر قواعد حقوق بشر، برجسته‌تر، غیرقابل نقض، و غیرقابل انحراف هستند و عدم رعایت آنها موجب مسولیت بین‌المللی همه دولت‌ها می‌شود. روش تحقیق در این مقاله شیوه توصیفی تحلیلی است و داده‌ها از طریق منابع کتابخانه‌ای گردآوری شده است.

https://www.jisa.journals.ir/issue_23_66_25954.html

جرایم سایبری (مجازات سرقت رایانه‌ای در قوانین ایران)

گردآوری: روح اله صائمی - مهندس سخت افزار کامپیوتر

جرایم سایبری در ایران طی سال‌های اخیر به دلیل افزایش استفاده از فناوری‌های نوین، اینترنت و گسترش فضای مجازی به یک موضوع مهم تبدیل شده است. این جرایم شامل دسته‌های مختلفی مثل سرقت رایانه‌ای و سرقت هویت دیجیتال، هک، فیشینگ، جاسوسی سایبری، و انتشار اطلاعات کذب است. قوانین ایران برای مقابله با این جرایم مقررات دقیق را در نظر گرفته که در ادامه بررسی‌شان می‌کنیم.

تعریف جرایم سایبری

جرایم سایبری شامل هر گونه فعالیت غیرقانونی است که از طریق رایانه، شبکه‌های ارتباطی یا اینترنت انجام شود. این جرایم می‌توانند شامل نقض حریم خصوصی، خرابکاری دیجیتال، و حتی جرایم مرتبط با تجارت الکترونیک باشند.

بخری از رایج‌ترین انواع جرایم سایبری عبارتند از:

سرقت اطلاعات شخصی و مالی: شامل دستیابی غیرمجاز به اطلاعات بانکی یا شخصی افراد
هک سیستم‌ها: شامل نفوذ به شبکه‌های رایانه‌ای بدون مجوز
جاسوسی سایبری: شامل جمع‌آوری اطلاعات محرمانه از طریق اینترنت
فیشینگ: شامل ارسال پیام‌ها یا ایمیل‌های جعلی برای دریافت اطلاعات حساس
قوانین مربوط به جرایم سایبری در ایران

قوانین ایران برای مقابله با جرایم سایبری در دو سطح تدوین شده است:

قانون جرایم رایانه‌ای: این قانون که در سال ۱۳۸۸ تصویب شد، پایه اصلی مقابله با جرایم سایبری در ایران است.
قانون مجازات اسلامی: در موارد خاص که جرایم رایانه‌ای منجر به ارتکاب جرایم عمومی‌تر شوند از این قانون نیز استفاده می‌شود.

مجازات سرقت رایانه‌ای

مجازات سرقت رایانه‌ای در ایران به طور خاص در ماده ۱۲ قانون جرایم رایانه‌ای مورد بررسی قرار گرفته است. بر اساس این ماده، هر کسی که به صورت غیرمجاز به داده‌ها یا اطلاعات رایانه‌ای دیگران دسترسی پیدا کند و این داده‌ها را به نفع خود یا دیگری منتقل یا استفاده کند، مرتکب سرقت رایانه‌ای شده است.

مجازات:

حبس: از ۹۱ روز تا ۱ سال
جزای نقدی: از ۵ میلیون ریال یا ۲۰ میلیون ریال
در صورت تکرار جرم یا ورود ضرر گسترده به افراد یا سازمان‌ها، ممکن است مجازات تشدید شود.

هک و نفوذ غیرمجاز

در کنار این که راه‌های پیشگیری از هک و سرقت اطلاعات شخص وجود دارند و کمک‌کننده نیز هستند، بر اساس ماده ۱ قانون جرایم رایانه‌ای، هر گونه دسترسی غیرمجاز به داده‌ها یا سیستم‌های رایانه‌ای جرم محسوب می‌شود. این جرم شامل هک کردن سیستم‌های دولتی، خصوصی یا سازمانی است.

مجازات:

حبس: از ۶ ماه تا ۲ سال
جزای نقدی B: از ۱۰ میلیون ریال تا ۴۰ میلیون ریال
در موارد حساس، مانند نفوذ به سیستم‌های دولتی یا امنیتی، مجازات می‌تواند شدیدتر باشد.

فیشینگ و کلاهبرداری رایانه‌ای

اگر تفاوت سرقت رایانه‌ای با کلاهبرداری اینترنتی بدانید، می‌دانید که مجازات این دو نیز باید متفاوت باشد. فیشینگ به معنای فریب دادن افراد برای ارائه اطلاعات حساس مثل شماره حساب بانکی یا رمز عبور است. طبق ماده ۱۳ قانون جرایم رایانه‌ای، هر گونه دستکاری یا جعل داده‌های رایانه‌ای برای فریب دادن افراد و کسب سود غیرقانونی، کلاهبرداری رایانه‌ای محسوب می‌شود.

مجازات:

حبس: از ۱ تا ۵ سال
جزای نقدی: از ۱۰ میلیون ریال یا ۱۰۰ میلیون ریال
در صورت استفاده از این اطلاعات برای ارتکاب جرایم دیگر مجازات افزایش می‌یابد.

انتشار محتوای غیرقانونی

از انتشار تصاویر خصوصی در فضای مجازی گرفته تا انتشار اطلاعات کذب، یا محتوای مضر، بر اساس ماده ۱۸ قانون جرایم رایانه‌ای جرم محسوب می‌شود.

مجازات:

حبس: از ۹۱ روز تا ۲ سال
جزای نقدی: از ۵ میلیون ریال تا ۴۰ میلیون ریال
در مواردی که این محتواها به ضرر امنیت ملی یا نظم عمومی باشد، احتمال تشدید مجازات نیز هست.

جاسوسی سایبری

جاسوسی سایبری شامل جمع‌آوری و یا انتقال اطلاعات محرمانه از طریق اینترنت یا ابزارهای دیجیتال است. ماده ۳ قانون جرایم رایانه‌ای به این موضوع پرداخته و جاسوسی رایانه‌ای را جرمی سنگین می‌داند.

مجازات:

حبس: از ۱ تا ۵ سال
در موارد خاص، مثل جاسوسی اطلاعات نظامی یا امنیتی، ممکن است مجازات به اعدام نیز برسد.

تخریب داده‌ها و خرابکاری سایبری

هر گونه خرابکاری در سیستم‌های رایانه‌ای یا تخریب داده‌ها، طبق ماده ۸ قانون جرایم رایانه‌ای، جرم محسوب می‌شود. این جرم می‌تواند شامل انتشار ویروس، حملات سایبری از جمله DDoS، یا تخریب سخت‌افزاری باشد.

مجازات:

حبس: از ۶ ماه تا ۳ سال
جزای نقدی: از ۵ میلیون ریال تا صد میلیون ریال

نقش پلیس فتا در مقابله با جرایم سایبری

پلیس فتا مسئول اصلی شناسایی، پیگیری و مقابله با جرایم سایبری در ایران است (در این رابطه می‌توانید مقاله نقش پلیس فتا در مبارزه با سرقت رایانه‌ای را مطالعه کنید). این نهاد از فناوری‌های پیشرفته برای ردیابی مجرمان سایبری و جمع‌آوری مدارک استفاده می‌کند.

وظایف پلیس فتا

شناسایی مجرمان سایبری
همکاری با سازمان‌ها و نهادهای دولتی برای افزایش امنیت سایبری
آگاهسازی مردم از خطرات فضای مجازی

راه‌های پیشگیری از جرایم سایبری

افزایش آگاهی عمومی: آموزش مردم در مورد خطرات جرایم سایبری و راه‌های جلوگیری از آن
استفاده از نرم‌افزارهای امنیتی: نصب آنتی‌ویروس‌ها و فایروال‌ها برای حفاظت از داده‌ها
مدیریت رمزهای عبور: استفاده از رمزهای عبور قوی و تغییر منظم آنها
احتیاط در اینترنت: عدم کلیک بر روی لینک‌های ناشناخته یا دانلود فایل‌های مشکوک

چالش‌های اجرای قوانین سایبری در ایران

سرعت تغییر فناوری: قوانین نمی‌توانند به سرعت پیشرفت فناوری تغییر کنند
بین‌المللی بودن جرایم سایبری: بسیاری از جرایم سایبری توسط مجرمان خارجی انجام می‌شود که دسترسی به آنها مشکل است
آگاهی کم مردم: بسیاری از قربانیان جرایم سایبری از حقوق خود و نحوه گزارش‌دهی اطلاع ندارند

رای هیأت عمومی دیوان عدالت اداری در خصوص الزام سازمان متبوع مستخدم به پرداخت حق بیمه و مستلزم این است که سازمان تأمین اجتماعی طرف دعوی قرار گیرد.

رای شماره ۶۷۵ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری در خصوص الزام سازمان متبوع مستخدم به پرداخت حق بیمه مستلزم این است که سازمان تأمین اجتماعی نیز طرف دعوی قرار گیرد.
شماره دادنامه: ۶۷۵
تاریخ: ۱۳۸۶/۸/۸

مرجع رسیدگی: هیأت عمومی دیوان عدالت اداری.
رای هیأت عمومی

نظر به اینکه تأثیر پذیرش حق بیمه اشخاص از حیث احتساب آن جزو مدت خدمت مشمول پرداخت حق بیمه و اجرای آثار و تبعات آن در تعیین مستمری بازنشستگی و یا از کارافتادگی بیمه شده منوط به موافقت و قبول حق بیمه توسط سازمان تأمین اجتماعی بر اساس مقررات قانونی مربوط است و آثار مالی مترتب بر ارسال حق بیمه ایام مورد تقاضای شاکی به سازمان تأمین اجتماعی در ایام بازنشستگی و یا از کارافتادگی متوجه سازمان مزبور می‌باشد، بنابراین طرح شکایت منحصرأ به طرفیت سازمان متبوع مستخدم به خواسته الزام به پرداخت حق بیمه به سازمان تأمین اجتماعی بدون اطلاع آن سازمان از موضوع شکایت و اظهار نظر و دفاع در قبال دعوی مطروحه موافق قوانین مربوط نیست، بنابراین دادنامه شماره ۲۲۸ مورخ ۱۳۸۴/۱/۳۱ شعبه چهاردهم دیوان که ضرورت طرح شکایت را به طرفیت سازمان متبوع شاکی و سازمان تأمین اجتماعی ضروری دانسته و به لحاظ عدم رعایت این معنی قرار رد شکایت شاکی را به جهت مزبور صادر کرده است، صحیح و موافق اصول و موازین قانونی تشخیص داده می‌شود. این رای به استناد بند ۲ ماده ۱۹ و ماده ۴۳ قانون دیوان عدالت اداری برای شعب دیوان و سایر مراجع اداری ذیربط در موارد مشابه لازم‌الاجراست.

هیأت عمومی دیوان عدالت اداری معاون قضائی دیوان عدالت اداری - مقدسی فرد

رای هیئت عمومی دیوان عدالت اداری مبنی بر عدم احتساب مرخصی زایمان به عنوان بخشی از تعهدات دوره تخصصی پزشکی

تاریخ دادنامه: ۳۰/۷/۱۳۹۸ شماره دادنامه: ۱۵۰۵ شماره پرونده: ۹۸/۲۹۹۶
مرجع رسیدگی: هیأت عمومی دیوان عدالت اداری.
اعلام کننده تعارض: آقای محمدرضا بورقربانی (قاضی دیوان عدالت اداری)
موضوع تعارض آراء: عدم احتساب مرخصی زایمان به عنوان بخشی از تعهدات دوره تخصصی پزشکی
رای هیأت عمومی
الف: تعارض در آراء محرز است.

ب: حکم مقرر در ماده ۱۱ قانون مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان مبنی بر اینکه «مشمولان این قانون از لحاظ حقوق و مزایا و امور رفاهی (مرخصی‌های استحقاقی، استعلاجی، بدون حقوق، پاداش، کمک‌های غیرنقدی و بیمه عمر و درمان و حادثه و سایر مزایا) تابع قوانین و مقررات استخدام کشوری و قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت می‌باشند...» نافذ بر خورداری مشمولان قانون از مرخصی زایمان نیست. اما مدت مرخصی زایمان استفاده شده قابل احتساب به عنوان مدت دوره تعهد خدمت نیست زیرا اولاً: بر اساس مواد ۸ و ۷ قانون تأمین وسایل و امکانات تحصیل اطفال و جوانان ایرانی مصوب سال ۱۳۵۲ و ماده واحده قانون تخصیص سهمیه برای زنان در پذیرش دستیاری رشته‌های تخصصی پزشکی مصوب سال ۱۳۷۲ و ماده ۱۴ قانون مربوط به خدمات پزشکان و پیراپزشکان مصوب سال ۱۳۷۵ و قانون برقراری عدالت آموزش در پذیرش دانشجو در دوره‌های تحصیلات تکمیلی و تخصصی مصوب سال ۱۳۸۹، فارغ‌التحصیلان موضوع قوانین یاد شده اعم از مجرد یا متأهل موظفند پس از اتمام دوره، مدتی را که حسب مورد یک، دو یا سه برابر مدت تحصیل است تعهد خدمتی خود را ایفاء کنند و مادامی که تعهدات خود را به طور کامل انجام ندهند مجاز نیستند به طور آزاد در امور پزشکی مداخله کنند و تعهد اخذ شده از آنان قابل خرید و جابه جایی نیست. ثانیاً: برخورداری از مرخصی زایمان و احتساب آن به عنوان سابقه خدمت با انجام تعهد به خدمت در مناطق تعیین شده به میزانی که متعهد مکلف به انجام آن است مزاحمتی ندارد و مکلف موظف به ایتیان همه اطراف تکلیف است. ۷) در جایی که عمل به همه آنها میسر نباشد و چون هدف قانونگذار به شرح مواد قانونی پیش گفته انجام وظیفه پزشکی در مناطق مورد نیاز وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به عنوان مابه‌ازا برخورداری از منابع دولتی در تحصیل علم است، بنابراین اشخاص موضوع قانون ولو از مرخصی زایمان برخوردار شده باشند مکلف به انجام تعهد خدمت به میزان تعهد سپرده شده هستند تا نظر مقنن و نیاز کشور به پزشک متخصص در مناطق مورد نیاز تأمین شود. ثالثاً: مفاد رأی شماره ۱۳۵ - ۳/۳/۱۳۹۰ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری مبنی بر عدم احتساب ایام مرخصی استعلاجی به عنوان جزئی از طول دوره تعهد خدمت مؤید استدلالهای پیش گفته است. بنابر مراتب رأی شعبه ۲۸ تجدیدنظر دیوان عدالت اداری به شماره دادنامه ۳۷۴۹ - ۲۳/۱۰/۱۳۹۷ که رأی شماره ۱۹۰۸ - ۱۹/۶/۱۳۹۶ شعبه ۲۷ بدوی دیوان عدالت اداری را نقض کرده و رأی به رد شکایت بدوی صادر کرده است صحیح و موافق مقررات است. این رأی به استناد بند ۲ ماده ۱۲ و ماده ۸۹ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب سال ۱۳۹۲ برای شعب دیوان عدالت اداری و سایر مراجع اداری مربوط در موارد مشابه لازم‌الاتباع است.

رئیس هیأت عمومی دیوان عدالت اداری - محمدکاظم بهرامی

رای هیئت عمومی دیوان عدالت اداری مبنی بر الزام به پرداخت پاداشی با تاریخ خدمت به والدین شهیدان معزول به تعهدات تکمیل پرونده والدین

دادنامه شماره ۳۴۸ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری مبنی بر اینکه پرداخت پاداش پایان خدمت به والدین شهیدان معزول به تحت تکفل بودن والدین مذکور است.
شماره دادنامه: ۳۴۸ تاریخ دادنامه: ۱۳۹۴/۳/۲۵ کلاس پرونده: ۷۳۶/۹۳
مرجع رسیدگی: هیأت عمومی دیوان عدالت اداری
شاکی: مدیرکل دفتر امور حقوقی بنیاد شهید و امور ایثارگران
موضوع شکایت و خواسته: اعلام تعارض در آراء صادر شده از شعب دیوان عدالت اداری

رای هیأت عمومی

الف: با توجه به این که شعبه ۲۶ دیوان عدالت اداری در دادنامه‌های شماره ۱۸۳۱-۹۱۰۹۹۷۰۹۰۲۶-۲۱-۵/۱۳۹۱ و ۱۹۱۰-۹۱۰۹۹۷۰۹۰۲۶-۱۵-۶/۱۳۹۱ با عدم احراز این که والدین شهید گرانقدر در کفالت شهید بوده‌اند حکم به الزام بنیاد شهید و امور ایثارگران به پرداخت پاداش پایان خدمت در حق والدین شهید صادر کرده است و شعب ۲۴ و ۲۷ در دادنامه‌های شماره ۲۷۰۲۶۲۴-۹۱۰۹۹۷۰۹۰۲۷-۱۰/۱۳۹۱ و ۲-۲۶۷-۲/۱۳۸۸ با احراز عدم کفالت والدین شهید توسط شهید رأی به رد شکایت صادر کرده‌اند، تعارض از حیث ضرورت وجود کفالت والدین توسط شهید برای دریافت پاداش پایان خدمت محرز است.

ب: با توجه به این که مطابق تبصره ۱ ماده واحده قانون حالت اشتغال مستخدمین شهید، جانباز، از کارافتاده و مفقودالانتر انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی مصوب سال ۱۳۷۲، برای آن دسته از شهیدان و جانبازان از کارافتاده کلی و آزادگان از کارافتاده کلی و مفقودالانتر که مستخدم دولت نبوده و شهید یا مفقود یا جانباز یا از کارافتاده شده‌اند با توجه به میزان تحصیلات و تخصص آنها از طرف بنیاد شهید انقلاب اسلامی حقوق و مزایای همتراز نظام هماهنگ پرداخت تعیین و پرداخت خواهد شد و پرداخت پاداش پایان خدمت نیز از جمله مزایای مصرح در تبصره ۱ قانون پیش گفته محسوب می‌شود و به موجب تبصره ۲ ماده ۱ قانون پرداخت پاداش پایان خدمت و بخشی از هزینه‌های ضروری به کارکنان دولت مصوب سال ۱۳۷۵، پاداش پایان خدمت به وراثت قانونی موضوع ماده ۸۶ قانون استخدام کشوری تعلق می‌گیرد و در ماده ۸۶ قانون استخدام کشوری، مادر و پدری که در کفالت متوفی بوده‌اند از جمله وراثت قانونی از نظر قانون استخدام کشوری شناسایی شده‌اند، بنابراین برای این که والدین شهیدای گرانقدر استحقاق دریافت پاداش پایان خدمت را داشته باشند، مستلزم این است که تحت کفالت شهید گرانقدر قرار گرفته باشند. با توجه به مراتب آراء شعب ۲۷ و ۲۴ دیوان عدالت اداری با شماره دادنامه‌های ۲۷۰۲۶۲۴-۹۱۰۹۹۷۰۹۰۲۷-۱۰/۱۳۹۱ و ۲-۲۶۷-۲/۱۳۸۸ در حدی که با لحاظ مقررات مذکور و به جهت این که والدین شهیدان تحت کفالت شهید نبوده‌اند و به رد شکایت صادر شده است، صحیح و موافق مقررات می‌باشد. این رأی به استناد بند ۲ ماده ۱۲ و ماده ۸۹ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب سال ۱۳۹۲ برای شعب دیوان عدالت اداری و سایر مراجع اداری مربوط در موارد مشابه لازم‌الاتباع است.

هیأت عمومی دیوان عدالت اداری
معاون قضائی دیوان عدالت اداری - مرتضی علی‌اشراقی

رای هیات عمومی دیوان عدالت اداری در مورد ۲۵ سال سابقه خدمت جهت برخورداری از بازنشستگی در مشاغل سخت و زیان آور

دادنامه شماره ۱۰۶۴ الی ۱۰۸۲ و ۱۲۰۳ و ۱۲۰۴ مورخ ۹۹/۹/۱۸ در مورد ۲۵ سال سابقه خدمت جهت برخورداری از بازنشستگی در مشاغل سخت و زیان آور

رای هیات عمومی

الف- تعارض در آراء محرز است.

ب- اول: براساس رأی وحدت رویه شماره ۵۱۵-۱۳۸۷/۸۵ هیات عمومی دیوان عدالت اداری، سیاق عبارات تبصره ۲ اصلاحی ماده ۷۶ قانون تأمین اجتماعی مصوب سال ۱۳۸۰ که براساس آن شاغلین مشاغل سخت و زیان آور می توانند با داشتن ۲۰ سال سابقه کار متوالی و یا ۲۵ سال متناوب در مشاغل مذکور بازنشسته شوند، با استفاده از واژه های کارگر و کارفرما و کارگاه، مبین حصر تسری حکم مقنن به مشمولین قانون کار است. بنابراین مستخدمین سازمان تأمین اجتماعی از شمول قانون کار و قانون اصلاح تبصره ۲ ماده ۷۶ قانون تأمین اجتماعی مصوب سال ۱۳۸۰ خارج و بنابر ارجاع تبصره ۱ ماده ۶۴ آیین نامه استخدای سازمان تأمین اجتماعی اصلاحی مصوب سال ۱۳۹۴ و ماده ۱۱۴ قانون تأمین اجتماعی مصوب سال ۱۳۸۴، از حیث بازنشستگی به سبب اشتغال در مشاغل سخت و زیان آور، تابع مقررات بخش عمومی و دولتی می باشند.

دوم: قوانین و مقررات بخش عمومی و دولتی حاکم بر موضوع بازنشستگی پیش از موعد به سبب اشتغال در مشاغل سخت و زیان آور عبارتند از: تبصره ۳ ماده واحده قانون نحوه بازنشستگی جانبازان انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی و معلولین عادی و شاغلین مشاغل سخت و زیان آور مصوب سال ۱۳۶۷ و تبصره ۱ ماده ۱۰۳ قانون مدیریت خدمات

کشوری مصوب سال ۱۳۸۶. سوم: براساس تبصره ۳ ماده واحده قانون نحوه بازنشستگی جانبازان انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی و معلولین عادی و شاغلین مشاغل سخت و زیان آور مصوب سال ۱۳۶۷ «شاغلین مشاغل سخت و زیان آور که وظایف مربوط به شغل آنان باعث بروز ناراحتی های جسمی و روحی می گردد، می توانند با داشتن حداقل بیست سال سابقه خدمت بر اساس درخواست کتبی خود با حداکثر پنج سال ارفاق بازنشسته شوند.» بنابراین برخلاف صدر ماده واحده مذکور که براساس آن دستگاه های اجرایی در بازنشسته کردن مستخدمین معلول (اعم از جانبازان انقلاب اسلامی ایران و جنگ تحمیلی، معلولین حوادث ناشی از کار، بیماران ناشی از شرایط خاص کار و معلولین عادی) دارای اختیار می باشند، در مورد شاغلین مشاغل سخت و زیان آور چنین حکمی وجود ندارد و تبصره ۳ ماده واحده مذکور بر تکلیف دستگاه های اجرایی در موافقت با درخواست بازنشستگی مستخدمین واجد شرایط به سبب اشتغال در مشاغل سخت و زیان آور دلالت دارد و این تبصره جزو قوانین امره بوده و لازم الاتباع است.

چهارم: براساس تبصره ۱ ماده ۱۰۳ قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب سال ۱۳۸۶ به عنوان آخرین اراده قانونگذار در مورد بازنشستگی متصدیان مشاغل سخت و زیان آور در دستگاه های اجرایی، سابقه خدمت لازم برای متصدیان مذکور جهت بازنشستگی پیش از موعد، بیست و پنج سال لحاظ شده اما با توجه به حکم ماده ۱۲۷ قانون مدیریت خدمات کشوری که براساس آن مقرر شده: «کلیه قوانین و مقررات عام و خاص ... معایر با این قانون از تاریخ لازم الاجراء شدن این قانون لغو می گردد.» و با عنایت به اینکه قلمرو تبصره ۳ ماده واحده قانون نحوه بازنشستگی جانبازان انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی و معلولین عادی و شاغلین مشاغل سخت و زیان آور مصوب ۱۳۶۷ و تبصره ۱ ماده ۱۰۳ قانون مدیریت خدمات کشوری یکسان و ناظر بر بازنشستگی پیش از موعد شاغلین مشاغل سخت و زیان آور در دستگاه های اجرایی است، با تصویب قانون مدیریت خدمات کشوری جهت بازنشستگی شاغلین مذکور، شرط سابقه اشتغال از بیست سال به بیست و پنج سال افزایش یافته لکن سایر شرایط مورد حکم مقنن در تبصره ۳ ماده

واحد مذکور از جمله درخواست بازنشستگی مستخدم و تکلیف دستگاه اجرایی در موافقت با درخواست بازنشستگی مستخدم واجد شرایط همچنان مجری می باشد چرا که تبصره ۱ ماده ۱۰۳ قانون مدیریت خدمات کشوری به عنوان قانون لاحق در این موارد مضمن حکم مغایری نبوده و دستگاه های اجرایی در حال حاضر مکلفند با درخواست بازنشستگی مستخدمان متصدی مشاغل سخت و زیان آور که به بیست و پنج سال سابقه اشتغال رسیده اند، موافقت کنند.

پنجم: هر چند صدر ماده ۱۰۳ قانون مدیریت خدمات کشوری ناظر بر شرایط اختیاری دستگاه اجرایی برای بازنشسته کردن کارکنان خود می باشد ولی مفاد تبصره ۱ ماده ۱۰۳ قانون مذکور صرفاً ناظر بر تعیین شرط سابقه برای مشاغل سخت و زیان آور است و اگر غیر از این تفسیر شود، جمع بین تبصره ۱ ماده ۱۰۳ قانون مدیریت خدمات کشوری و تبصره ۳ ماده واحده قانون نحوه بازنشستگی جانبازان دچار تعارض خواهد شد، با این توضیح که اگر کارمند با ۲۰ سال سابقه درخواست بازنشستگی نماید به لحاظ سخت و زیان آور بودن موضوع، دستگاه مکلف است او را طبق تبصره ۳ ماده واحده بازنشسته نماید ولی اگر با ۲۵ سال سابقه درخواست دهد دستگاه اختیار دارد که او را بازنشسته نماید ولی بر اساس نظریه مذکور در بند ۴ این رأی و طبق قاعده «الجمع مهما امکان اولی من الطرح» و بین تبصره ۳ ماده واحده قانون نحوه بازنشستگی جانبازان انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی و معلولین عادی و شاغلین مشاغل سخت و زیان آور و تبصره ۱ ماده ۱۰۳ قانون مدیریت خدمات کشوری جمع منطقی صورت می گیرد بدین نحو که فقط شرط سابقه برای بازنشستگی سخت و زیان آور از ۲۰ سال به ۲۵ سال افزایش می یابد.

بنابر مراتب یاد شده، آراء شماره ۹۸۰۹۹۷۰۹۵۶۷۰۳۱۹۰-۹۸۰۹۹۷۰۹۸۰۹۸۱۰۵۱۵-۱۳۹۸/۸۱۰ شعبه ۱۸ تجدیدنظر، ۹۸۰۹۹۷۰۹۵۶۹۰۱۵۹۰-۹۸۰۹۹۷۰۹۵۶۹۰۱۵۹۰ شعبه ۶۶ بدوی دیوان عدالت اداری که به موجب رأی شماره ۱۳۹۸/۳۶۸۱-۹۸۰۹۹۷۰۹۵۶۹۰۲۷۷۱-۱۳۹۸/۳۲۰ شعبه ۲۰ تجدیدنظر تأیید شده، مبنی بر رد شکایت در حدی که مضمن مراتب فوق الذکر است، صحیح و موافق مقررات است. این رأی به استناد بند ۲ ماده ۱۲ و ماده ۸۹ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب سال ۱۳۹۲ برای شعب دیوان عدالت اداری و سایر مراجع اداری مربوط در موارد مشابه لازم الاتباع است.

محمدکاظم بهرامی - رئیس هیات عمومی دیوان عدالت اداری
آخرین ویرایش در تاریخ ۱۷ دی ۱۳۹۹

مدیریت امور حقوقی
دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران